

CARLES RIBA

ELEGIES
DE
BIERVILLE

BUENOS AIRES

1942

EX-LIBRIS BIBLIOTECA DE CATALUNYA

ELEGIES DE BIERVILLE

(1939-1941)

CARLES RIBA

ELEGIES
DE
BIERVILLE

BUENOS AIRES

1942

Edició de 5 exemplars en
paper Japó Imperial, xifrats
I, II, III, IV, V; i 70 en paper
de fil, numerats de l'1 al 70.

EXEMPLAR: 2

Cuiba

Impress per DAEDALUS S. L. Buenos Aires.

Carmina invenient iter.

SÈNECA

*Tristes banderes
del crepuscle! Contra elles
sóc porpra viva.
Seré un cor dins la fosca;
porpra de nou amb l'alba.*

I

Era secret el camí, fabulós de tristeses divines,
fins a les aigües vivents que em recordaren un nom,
oh inefable!, i una callada manera senzilla
d'amorosir el pensament per una gràcia tenaç.
Lliures al cel, les tofes havien donat a la terra
llur primavera d'antany, flonja i daurada humilment;
el meu pas, bandejat de tants ahirs d'alegria,
hi ha conhortat l'afany que de l'hivern abaltit
em llançava a un abril incert, ah! com si tinguessin
tots els homes la pau i només jo fos errant.
Somnis per a mi sol en averany i en figura!
L'ànima s'hi coneix, ja no és sola a esperar;
en el parc estremit on sembla estar per renéixer
jo no sé quin déu mort, fill de les aigües i el verd.

II

Súnion! T'evocaré de lluny amb un crit d'alegria,
tu i el teu sol lleial, rei de la mar i del vent:
pel teu record, que em dreça, feliç de sal exaltada,
amb el teu marbre absolut, noble i antic jo com ell.
Temple mutilat, desdenyós de les altres columnes
que en el fons del teu salt, sota l'onada rient,
dormen l'eternitat! Tu vetlles, blanc en l'altura,
pel mariner, que per tu veu ben girat el seu rumb;
per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga
ve a cercar-te, extrem com la certesa dels déus;
per l'exiliat que entre arbredes fosques t'albira
súbitament, oh precís, oh fantasmall, i coneix
per ta força, la força que el salva als cops de fortuna,
ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur.

III

Era tan trist l'amor a l'ombrosa vora enllacada
dels records adormits, tan solitari en la nit
dels rossinyols—ah dolcíssima cosa certa, certa,
cant absolut, per damunt l'alba que et trencal—
era tan
pàl·lid dins la profunda rodona dels tells—cristal·lina
de primavera, però sols en l'altura—que el mar
ens ha obsedit, perquè fos l'estrella més pura, si hi era,
i ens acuités el Temps, i el pensament, exaltat
sobre l'escuma errabunda, engendrés ocells sense
nombre
que el seguissin, oh blancs, gais cavallers del seu
vent!
Fins que ens ha pres una illa més verda enllà de les illes,
verda com si tot el que dins terra és impuls
dolç i obstinat de pujar per ser llum amb la llum
contra l'ombra,
triomfés allí ona per ona, en l'espai

indecís—i en els ulls i en l'ànima : oh més intensa
suavitat abans d'un occident més secret,
oh cant líric que es dreça a l'extrem abrupte del somni,
veu i món acabant junts sobre el buit inhumà!
Torna a tenir-me el vell parc; al llarg dels meus versos
les aigües
llisquen monòtonament com un destí presoner.
Ja no el sé recordar com l'he vist, sinó com el preveia,
canvi més ric i més pur de l'alegria del mar,
l'últim flotó maragdí del rumb nocturn. Però encara
més innocentment tantes imatges i tant
aïl d'impensable sentit s'han canviat i es contenen
en el fervor dels dos enamorats juvenils
que al bell cor de la immensa ciutat fumosa ens obriren
llur paradís ple de llum, de voluptat i de risc.
I m'és dolç de comprendre que, dels feliços, agraden
únicament als déus els que han volgut, com els déus,
sota el llit amorós l'onada inestable, i bevent-los
les rialles, els vents que han mesurat el gran freu.

Per a Joan i Elisabet.

IV

Pura en la solitud i en l'hora lenta, una dona
fa lliscar, amb moviment d'arbre o de crit amorós,
al llarg dolç dels braços alçats, la túnica. Mentre
brilla ja el tors secret, resta captiva en el lli,
dalt, la testa. Un instant o dos. Ah! ¿són prou perquè
es trenqui
foscament el lligam entre la bella i aquest
tímid juny que d'ella, nua dins l'ona, esperava
joia i impuls fluvial per a perfer-se? ¿Han estat
prou, que tu, imponderable cosa d'or i mirada,
testa, flor dreta, en surts vaga—i talment recelant,
ara, els no res del silenci que eren adés venturosos
còmplices? Un cucut canta de sobte, innocent.
Ella somriu. La jove sang del món torna a córrer,
salta, brusca, amb el salt de la magnífica, i va
temps avall, cap a sols més madurs—i ella neda, oh
ritme!
cap a l'estiu excessiu—ella i els déus i els meus ulls!

V

Clou-te, cúpula verda per sobre el meu cap
cristal·lina!

Aigües de curs discret, brisa que a penes ets més
 que un moviment del silenci, imiteu la manera senzilla
 com la meva sang ara s'oblida i jo *sé*.

L'inacabable somni del món endolceix una a una
 ses onades entorn del malencònic jardí.

Sóc, en la meva ànima, el naufrag que en l'illa profunda
 on reneix de la mar, súbitament reconeix

la seva pàtria antiga; i no es sorprèn; el crepuscle
 fa més pur el sender—oh pueril! oh reial!,

que l'ha tornat a prendre, envellit i nu, però en flama
 més a cada pas, més alentint cada pas,

perquè vol la nit, i arribar a l'esposa secreta

com esperat d'un esclat sempre imminent de l'enyor,

i ésser l'un per a l'altre un do amorós del misteri

—nit amb joia dels ulls, nit més enllà de la nit!

VI

Com a l'atzar el bus dins l'obaga volta marina
fa el seu vol invertit, amb l'esperança anhelant
de la perla perfecta que li serà salvadora,
cert però únicament d'un i deu nacres banals,
m'he llançat, oh celestes!, dins molta impensada alegria,
i el seu corn més profund mai gairebé m'ha transmès
l'eco irisat de la vostra riassa feliç que allibera;
i he explorat, germans, quanta mortal veritat,
sense arrencar de la innúmera entranya el mot que hi
dormia,
l'incalculable mot, pur en l'espera dels déus!
Ah nocturna amor, quan prop teu sóc ànima sola,
he davallat en mi, somni per somni avall,
ombra per ombra del son descobrint les mortes figures
del passat pueril, fins on naixia el destí
amb invisible figura; i una entre moltes vegades
he retornat a tu, dona, pel súbit esglai

de tocar com un fruit la divina dolçor reservada
d'un absolut oblit que és nodriment i valor,
no ceguesa i caiguda. És íntima tota innocència
i anterior. Amants, oh si sabéssiu, amants!
Dolces amb insistència imperiosa de flama,
semblen les vostres mans una abundància collir
que excedeix reialment la vostra reial desmesura;
fins que defalliu. No. Si goséssiu saber
tant com goseu posseir! De quina més noble harmonia
sou els il·luminats, els vehements escultors!
No, la final lassitud del qui travessa un gran somni
i de sobte ha arribat (oh! la més pura és morir),
no és el vostre repòs, amants, quan amb ulls gloriosos
i satisfeta set, únicament contempleu,
simple en sa llum contempleu, reascut de l'obra
inefable,
més present i més nu oh! que a les mans i que al goig,
el bell cos amorós. Us meravelleu, però sense
esbalair-vos. És sols un retrobar: de més lluny
que de vosaltres mateixos i que de la Faula. Llavors
sou dins la plenitud i dins la idea d'un món
fet per a l'estiu i el triomf fastuós de la terra
i l'esplendor fluvial. Per no més perdre-us, cloeu
tendrament els ulls i seguïu acreixent-vos en l'alta
visió que heu creat. Ja com un somni però.
Fins que despertareu com d'entre vivents per a un
somni
entre adormits. Recordant; sense saber: recordant.

VII

He navegat com Ulisses pel noble mar que separa,
^{amb} ~~em~~ un titànic somris d'obediència a l'atzur,
l'illa de l'últim adéu, on s'inclinà el meu migdia,
i el necessari ponent, dolç d'una glòria sagnant.
Sobre la rosa dels astres, set vents, atònits, deixaven
que n'exultés un de sol, el decretat del retorn.
Si el magnànim heroi dormí dins la popa segura
més profundament que per cap vi ni per mort,
és contat com els ulls dels reials mariners ho veieren:
l'interior treball, ell va saber-lo amb els déus,
pel que jo sé de mi. Oh! com era nua, com era
abandonada, la fe que a favor meu va lligar
els dos mons, que em volien, de banda i banda de
l'ombra!

No atreta pel fi: ans virginal a un impuls
que em travessava d'enllà de la meva innombrable
aventura
i de mes pròpies arrels; com dins el ventre vivent

l'ésser que s'hi perfà és tot ell creixença amb les pures
forces originals, i no és seu el destí
que l'amara i l'empeny, talment una puja d'antigues
aigües, fins que ha nascut i que ha plorat i que ha vist;
i és llavors solament que ja li convenen els nostres
mots «despert» i «adormit». Entre nosaltres humans,
déus!, els mots són només per a entendre'ns i no per a
entendre'ls;

són el començament, just un senyal del sentit.
Sembren precedir-nos cap al misteri i ens deixen
foscos davant d'un brocat, tristos a un eco que fuig.
Cal la secreta clau: un record que ve de vosaltres,
déus!, i que no ens ateny fins que ja hem arribat;
tal comparança potser, que ens queia de sobte com una
pedra brillant a les mans, dura en sa freda virtut,
i que guardàvem amb altres banals fins que som a la
viva

sorra a la fi de la mar—¿repatriats o arribats?
¿Com ho diria, germans, si no sé si parlo amb vosaltres?
¿Ni us parlaria tan sols? Sóc en l'espera d'un déu.
Entre el silenci i el curt sospir d'una onada tranquil·la
—una marcada en el temps, per a mi sol en el temps
anterior a la nit — em serà de cop a la vora,
simple i juvenil, coneixedor sense esclat
per la mà, coneguda invisible sobre ma espatlla:
el meu déu parcial, que m'ha elegit per orgull
fins a la injustícia! Em donarà per als altres
l'aire d'un mendicant que és pacient als portals.

Ell i jo sol sabrem quin tresor desarem, que jo duia:
no els diamants del crit i de la presa i el foc
(negra escuma, tu els tens!): dels meus dies d'errar i
de conèixer,
un sol dia he salvat: el que em salvava; i dins ell,
com les figures per gràcia escollides que omplen un
somni,
el tan divers amor dels qui per mi, al meu pas,
pel que em donaven d'ells han esdevingut una mica
més el que eren; i tot el que en el freu he comprès.
Oh tresor, tan real que podria comptar-lo i triarlo!
Mentre però no seré rei de ma última pau,
me'l guardaran les Nímfes gentils que teixeixen amb
lenta
trama de porpra i cristall els pertinaços ordits
de les àigües vivents, dins l'obrador subterrani
on l'abella de l'erm va, esmunyedissa, a fer el rusc.
Ítaca, regne petit, conec la cova profunda!
Olivereda amunt, fora camí, en el rocall;
closa i subtil com l'hora d'un sol pensament, per a
entrar-hi
calen un front humil sota la llinda i un salt.

VIII

Són abruptes amb noms gairebé de dona amorosa,
noms per a ser present tan solament dins el foc:
la *Flamejant* i, torxa més pura al matí, la *Rosada*.
Clou al murmuri els ulls: som en el dèlfic tombant.
¿Reconeixes les Roques, les absolutes presències,
com ens prengueren els ulls verticalment fins al
blau,
altes d'un volt més alt (reveus, Amor?) que juntava
llurs dos fronts lleonins com un mateix pensament?
¿Era l'àguila ardent dels presagis reials, que fa inútils
la consulta en l'obscur, Pítia!, i l'anunci diví
esgarriant-se en ta veu? La imatge puixant ens fou
dolça
cor orgullós endins, on no s'imposa la nit
ni les blanques aurores menteixen. Però el que
importava
era la font, al peu ineluctable del mur :

solitària i deixada, però vivent com de l'hora
pròxima, dret destí que no abat cap saber,
una Gràcia tenaç i discreta ve a oferir-se'ns
contra el neguit d'ignorar : cal acotar-s'hi només.
Dona, tu i jo hem begut al doll glacial de Castàlia
l'aigua dura dels déus, pura a través de l'horror,
intemporal des del fons on no marquen els canvis dels
signes :
l'hem mesclada amb la sang que ens és comuna en
l'amor.

Sigui o no el que ens passi a la nostra mesura,
s'assembli
a nosaltres o no, dona, en nosaltres el crit
de sofriment o de glòria parlarà — oh! no importa,
per a nosaltres sols o per als altres també —
parlarà, articulat per la saviesa dels segles
i de les Faules, dolç de les cançons maternals
i profund de la viva terra secreta i concreta;
tendra i eterna veu per a acomplir-nos-hi tots,
dona, en cada borboll del seu broll; la teva, la meva
veu, la doble veu sobre el mateix instrument
d'un destí compartit; i la mort separar no podria
el que ha fet un sol cant per a l'orella dels déus.
Oh com vàrem sentir-nos cosa lleugera i sagrada,
ja senyors dels senyals que ens encontressin, Amor!
Vida volguda... olivar que fugint de les Roques
baixava
tan inefablement impetuós cap al mar!

Res no ens haguérem de dir. I quan el nostre pas va
respondre,
lent, a la crida feliç, unes abelles brunzents
ens voltaren el cap. Però sols amb els anys hem
compès com
és de subtil i d'humil i coratjós el treball
per a la nostra mel, que és filla de l'aire i la terra;
sí, però més del foc, dona, del foc sobretot.

IX

Glòria de Salamina vermella en el mar a l'aurora!
Adormits en el vent de Queronea, xiprers!
Esplendor per als ulls o malencònica estampa,
crit d'arribada o foc sota la cendra d'un nom,
llocs!, la meva presència amb cor violent us completa,
mots!, la meva veu assedegada us fa plens.
Si en el meu cos carnal solament un triomf inefable
va poder-me engendrar contra la nit i el no-res
(entre els braços del pare, oh mare en la llum i en la
Gràcia,
pura presa en el pur començament dels meus
anys!),
no calia victòria amb humiliació de reialmes
ni importava un ponent buit de la fuga i la sang,
perquè fos deixada en el solc incansable dels segles
la furiosa llavor per al meu ésser civil.

El que fou necessari i bastava, és que uns homes
sentissin
com no hi ha fast més dolç que ésse' i gustar-se un
mateix;
 simplement, subtilment, sabessin com no hi ha inútil
cap esperit, si creix lliure en la seva virtut;
que per poder esdevenir el que volien llurs déus, en la
forma
viva del que eren ja des de l'arrel de llurs morts,
consentissin a fer-se, ells diversos!, iguals en les
armes,
persuadits per la llei, ells que es dictaven les lleis,
i a la força més forta que inunda o estreny, oposessin
la raó que es coneix i l'escomesa viril.
Homes que veu mesurar i accomplir accions més que
humanes
per merèixer l'orgull d'ésse' i de dir-vos humans!,
jo em reconec entre els fills de les vostres sembres
il·lustres:
sé que no fòrem fets per a un destí bestial.
La llibertat conquerida en l'apassionada recerca
del que és ver i el que és just, i amb sobrepreu de
dolor,
ens ensenyàreu que on sigui del món que és salvada,
se salva
per al llinatge tot dels qui la volen guanyar;
i que si enlloc és vençuda i la seva llum és coberta
per la tempesta o la nit, tota la terra en sofreix.

Sí, però l'esperança meravellosa traspassa,
crida, més real que la tenebra o l'estel
(ossos decebut i l'heroica pira en el vespre
desesperat!), per a molts sembla d'antuvi una fe,
sols que té menys espera i arrenca de tots els exilis
cap al seu crit, i els batuts van retrobant-se soldats.

Per a Pompeu Fabra.

X

Era en la llibertat, i en el cel de la meva paraula,
transfigurat pel déu que en els meus anys ha sofert;
sota els meus ulls, la terra vivia per mi—com un rostre
dins la diversitat de l'amorós pensament;
entre la serra, que porta cap enllà, a la distància
pura, camins ocults, serpentejants com desigs,
i la ciutat dels Feliços que no conec ni em coneixen,
alta en llur éter natal, més que les albes del risc,
incomparable reia, fill de la meva puixança,
el meu efímer vol. Ah!, no temptat per l'engany
esplendorós del foc que ens barra la vostra ventura,
ni per l'atzur, oh divins indiferents!, que no pot
sostenir de nosaltres sinó el que en va se us assembla:
no, ans perquè Algú, dintre de mi, on la nit
brusca de vagues pors em combatia, s'havia
tot de sobte estimat; amb el meu cor estremit
violentament i virginal va estimar-se,
com si em necessités per a conèixer-se en mi,

per a plaure's en mi i en la meva joia expandir-se
i vessar-se en el vent, amb abundància de flor
que dilapida el seu maig. Oh gran cor satisfet, oh més
plena

possessió de mi des de la idea d'un déu!

Pur en el meu enigma, he cantat, segur que la flama
que parlava per mi no tocava el meu cos;
i que l'ull absolut que a través del meu somni mirava
no deixaria el cristall humiliat sobre el món.
Sols l'inefable abús i acreixement l'un per l'altre
dels perfectes amants fóra una imatge adient;
com en cad'un es compensen i mútuament s'ultrapassen
l'ànima i el subtil dolç instrument corporal.
Jo amb el fast he pogut que el meu déu de mi desplegués;
del que de mi mateix ell em donava, he donat.
Foren uns instants que jo comptaria per vida
i per avenç d'això: ésser integrat en el fi;
ja en mi mateix no pertànyer a l'obscur destí de les coses
ni al precari pols de la memòria en la sang.
Dolça, ells esvaïts, la transparència me'n dura;
que no en sabria dir «seguretat» ni «record»;
tant m'és present la meva secreta figura salvada!,
com si des d'ara em veiés dintre la llum d'un mirall.
Com l'apassionat que entre dues tanques fa via
per la vall vesprejant, deixa endarrera el seu pas
i omple els seus ulls asservits en el pensament de
l'encontre
i s'acompanya ja de l'abraçada i la veu,

ara jo, tornat a l'exili on callen les coses,
on es mesura el temps pel que s'espera tan sols,
pujo per retrobar el qui és jo mateix, i madura,
únic, de mi mateix i del meu déu salvador,
i en l'impuls consentit cap a l'harmonia fixada,
dins la posta que em venç creo l'aurora brillant.
Res no pot ser com abans. Comprenc, més enllà del
silenci
i ah!, més enllà del meu cor, que l'invisible Vivent
que es coronà de mi i del meu crit gloriós, no em va
prendre
com un alberg de pas per al seu goig foraster;
ans havia en mi renascut del seu cel, amb el germen
més preservat del meu cast fantasieig pueril,
i en els meus anys de fruit, profund, completava el meu
compte
de sofriment terrenal amb el seu propi diví;
fins que *tot* fos amor. I de sobte em mostrà què seria.
El que però ja és, basta al meu cant i al meu do.
És la certesa. Aquesta: saber, sense pes, en la vetlla
dura del pensament i en la llangor de l'oblit,
què ha de ser pels orígens. Saber-nos, jo i Qui no em
deixa,
fills tots dos de la pau, en la discòrdia engendrats
contra la Indiferència, absent atzur, oh Immutables!,
home entre els homes jo, déu contra els déus el
meu Déu.

XI

ENDREÇA

Sota la noble expandida tendresa dels arbres de
França,
consirós vora el curs just i fidel dels seus rius,
he volgut donar a l'abundància del cor una antiga
regla que l'acordés amb el pudor de la veu.
Arribareu sense mi a la pàtria expectant, elegies:
de dolor a dolor la impaciència us empeny.
Oh continguda Erato, perdona l'estrany, si l'onada
ara i adés ha saltat sobre els teus nombres sever.

Biblioteca
de Catalunya

Aut: D-IEC-BRA0
Cil: 1001568708

701 Bra-8
2255

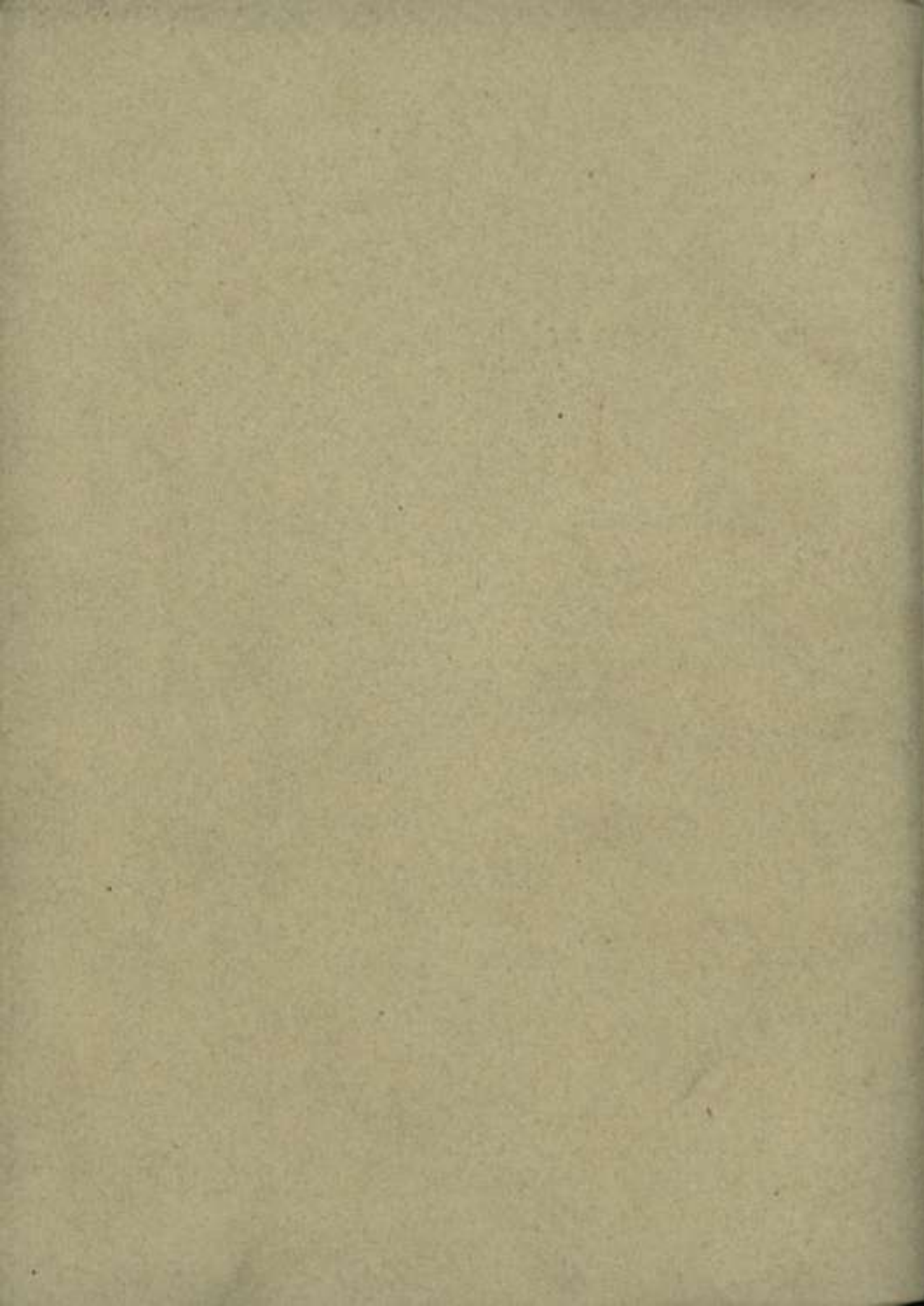
Universitat de Catalunya
Departament de Cultura

11

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001568708

Biblioteca
de Catalunya

Aut: D-IEC-BRA0
Cil: 1001568708

701 Pca-8
2255

Universitat de Catalunya
Departament de Cultura

11

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001568708

